

Bezpieczeństwo jako prawo człowieka w kontekście stosowania środków przymusu bezpośredniego i broni palnej przez uprawnione podmioty

Martyna Ławrynowicz-Mikłaszewicz

W demokratycznym państwie prawnym zapewnienie ochrony wolności oraz praw jednostki przez władzę publiczną polega na przyznaniu uprawnionym podmiotom określonych prawnie środków, które będą służyły szeroko pojętej ochronie dóbr. Oczekiwania społeczeństwa koncentrują się wokół poczucia bezpieczeństwa, zagwarantowania ochrony interesów, braku ingerencji w sferę prywatną oraz nienaruszania wolności i nietykalności osobistej, w tym bezpieczeństwa osobistego. Bezpieczeństwo bowiem jako pewien stan dający jednostce poczucie pewności elementarnej wartości, jaką jest istnienie oraz gwarancję zachowania i ciągłości tegoż istnienia, umożliwia dalszy rozwój i doskonalenie się. W opozycji do powyższego, dobra mogą w określonych przypadkach zostać naruszone w sytuacji ścierania się dwóch sfer wartości – indywidualnej i wspólnej, co będzie uznane za ingerencję dopuszczalną i zgodną z prawem przy spełnieniu określonych warunków. O warunkach tych szczegółowo oraz kompleksowo traktuje ustawa z 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej określając rodzaje, typy środków przymusu bezpośredniego używanych lub wykorzystywanych przez podmioty uprawnione, przypadki i reguły używania lub wykorzystywania środków przymusu bezpośredniego i broni palnej, procedury zarówno przed, jak również po zastosowaniu, a także dokumentowania użycia lub wykorzystania¹⁰³. Środki te służą zapewnianiu bezpieczeństwa i porządku publicznego, jednocześnie godząc w szeroko pojęte bezpieczeństwo osobiste jednostki w przypadku ich zastosowania.

Ograniczenie wolności i praw człowieka w demokratycznym państwie prawnym zawsze jest związane z wyjątkową sytuacją i potrzebą ochrony chociaż jednego dobra spośród wymienionych w ustawie zasadniczej. Art. 31 ust. 3 Konstytucji dotyczy materialnoprawnego aspektu ograniczenia wolności oraz praw określonych w katalogu ogólnych wartości – bezpieczeństwa, porządku publicznego, ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej lub wolności i praw innych osób¹⁰⁴. L. Garlicki uważa, że łącznie przesłanki te wyrażają generalną koncepcję interesu

¹⁰³ Ustawa z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej, (Dz. U. z 2013 r. poz. 628 z późn. zm.).

¹⁰⁴ Art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., (Dz. U. z 1997 r. nr 78 poz. 483, z późn. zm.).

publicznego, który stanowi ogólny wyznacznik granic wolności oraz praw jednostek¹⁰⁵. Na ustawodawcy spoczywa ciężar uprawdopodobnienia, że wprowadzanie ograniczeń wolności i praw w ustawie będzie niezbędne z uwagi na zaistniałe przesłanki odpowiadające przynajmniej jednej z wartości, o których traktuje art. 31 ust. 3¹⁰⁶.

Wyliczenie posiada charakter wyczerpujący, zatem jeżeli danego ograniczenia nie uzasadni żadna z określonych wartości, jak również przepis szczególny, to ograniczenie nie może zostać ustanowione. Zwroty posiadają jednakże wybitnie generalny charakter, przez co możliwe jest objęcie zakresem pojęciowym praktycznie wszystkich potencjalnych sytuacji ograniczeń¹⁰⁷. Należy jednocześnie podkreślić, że „katalog ma charakter zamknięty i nie może być interpretowany rozszerzająco”¹⁰⁸. Posłużenie się ocennymi i niedookreślonymi zwrotami służy możliwości ograniczenia wolności oraz praw dla ochrony różnych dóbr społecznych, a ustanowienie szczegółowego katalogu byłoby niemożliwe¹⁰⁹. Zastosowanie konkretnych, wąskich terminów nie pozwoliłoby na ochronę dóbr w sposób stały i zaplanowany, jak również nie zapobiegałoby licznym nieporozumieniom. Obszary życia dostępne dla całej zbiorowości, powinny być ujęte generalnie, jednolicie, by można było z nich wyinterpretować liczne wartości¹¹⁰. Należy zaznaczyć, że kolejność wskazanych w przepisie przesłanek nie ma znaczenia, bowiem nie jest to hierarchiczne wskazanie wartości. Taki zabieg prowadziłby do akcentowania oraz przyznawania szczególnej wagi bezpieczeństwu, natomiast ochronie wolności oraz praw innych ustrojodawca nadałby mniejsze znaczenie¹¹¹.

W kontekście stosowania środków przymusu bezpośredniego oraz broni palnej, które bezpośrednio godzą w wolnościowy status jednostki oraz prowadzą do ograniczenia wolności, nietykalności osobistej, istotne pozostają przesłanki bezpieczeństwa oraz porządku publicznego, jak również ochrony wolności oraz praw innych osób.

Używanie lub wykorzystywanie środków przymusu bezpośredniego wiąże się z ograniczaniem wolności i praw jednostki. Środki te stanowią odrębną kategorię możliwości ingerowania w swobodną sferę człowieka. Jako narzędzia wymuszania posłuszeństwa, są konsekwencją ewolucji policyjnego aparatu. Stosowanie środków przymusu bezpośredniego, a przede wszystkim broni palnej wobec

¹⁰⁵ L. Garlicki, *Omówienie art. 31* [w:] L. Garlicki (red.), *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, Tom III*, Warszawa 2003, s. 22.

¹⁰⁶ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 lutego 2004 r., sygn. P 21/02, (OTK Seria A 2004 nr 2, poz. 9).

¹⁰⁷ L. Garlicki, *Omówienie art. 31... op. cit.*, s. 22-23.

¹⁰⁸ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 25 lutego 1999 r., sygn. K 23/98, (OTK 1999 nr 2, poz. 25).

¹⁰⁹ K. Wojtyczek, *Granice ingerencji ustawodawczej w sferę praw człowieka w Konstytucji RP*, Kraków 1999, s. 189.

¹¹⁰ J. Oniszczyk, *Wolność i bezpieczeństwo demokracji (preteksty ograniczeń wolności i gwarancje ich ochrony)* [w:] J. Jaskiernia (red.), *Bezpieczeństwo państwa a ochrona praw i wolności jednostki we współczesnym świecie*, Katowice 2012, s. 13.

¹¹¹ L. Garlicki, *art. 31... op. cit.*, s. 23.

jednostek, wielokrotnie napotyka na opór społeczny, szczególnie od momentu uznania życia oraz zdrowia, a także godności ludzkiej jako wartości najwyższych w państwie. Jednocześnie dobra te wymagają wzmocnionej ochrony w demokratycznym państwie prawnym, a stosowanie środków przymusu bezpośredniego ma spełniać wspomniany cel¹¹².

Środki przymusu bezpośredniego w ogólnej definicji stanowią „właściwości organizmu ludzkiego (siła fizyczna) lub przedmioty albo zwierzęta (jako istoty żywe), za pomocą których uprawniony funkcjonariusz publiczny wywiera na osobę presję (powoduje dolegliwość fizyczną i psychiczną) w celu uzyskania zachowania zgodnego z prawem lub obezwładnia niebezpieczne zwierzęta”¹¹³. Środki przymusu bezpośredniego charakteryzują się zapobiegawczą i porządkową właściwością. Nie można ich utożsamiać z represyjnością, gdyż z samej istoty nie mogą pełnić funkcji kary, ani powodować ukarania osoby, wobec której są stosowane. Prowadzą do wymuszania właściwego zachowania, postępowania zgodnego z przepisami prawa oraz do podporządkowania się jednostki¹¹⁴. „Środki przymusu bezpośredniego polegają na stosowaniu niezbędnej siły w celu urzeczywistnienia pewnego stanu niezależnie od woli i zachowania się osoby, wobec której są stosowane i dla ewentualnego odparcia jej przeciwdziałania. Jako zespół działań opartych na ograniczeniu konstytucyjnych praw i wolności powinny podlegać ścisłej reglamentacji prawnej”¹¹⁵. Istota środków przymusu bezpośredniego oznacza takie postępowanie, które zmierza do zmuszania jednostek do określonego zachowania. Zapobieganie zagrożeniom szeroko pojętego bezpieczeństwa, przywracanie zakłócanego porządku i ładu publicznego, czy też oddziaływanie przez zmuszanie do podporządkowania się, są głównymi i najważniejszymi celami stosowania środków przymusu bezpośredniego¹¹⁶.

Ustrojodawca nie zdefiniował pojęć bezpieczeństwo oraz porządek publiczny. Podobnie konwencje oraz pakt prawa międzynarodowego dotyczące materii praw człowieka nie objaśniają, nie precyzują treści tychże wartości¹¹⁷. Dla wykładni generalnych klauzul ograniczających wolności i

¹¹² L. Dyduch, R. Maciejczyk, *Wybrane formy organizacyjne działań podmiotów uprawnionych w zakresie bezpieczeństwa wewnętrznego państwa. Część I, Środki przymusu bezpośredniego i broń palna*, Warszawa 2012, s. 7.

¹¹³ *Ibidem*, s. 10-11.

¹¹⁴ R. Stefański, *Środki przymusu bezpośredniego, wybrane zagadnienia*, Słupsk 2012, s. 8,

M. Kaczmarczyk, A. Sęk, *Wybrane zagadnienia dotyczące użycia środków przymusu bezpośredniego i broni palnej przez policjantów*, Szczytno 2009, s. 46-47.

¹¹⁵ R. Netczuk, *Przesłanki i warunki użycia środków przymusu bezpośredniego przez polskie służby porządkowe w świetle gwarancji praw człowieka i obywatela, Cz. II*, „Monitor Prawniczy” 2011, nr 24, s. 1307.

¹¹⁶ J. Peplowski, *Środki przymusu bezpośredniego*, Legionowo 1989, s. 6.

¹¹⁷ Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z dnia 4 listopada 1950 r. używa pojęć bezpieczeństwa i porządku publicznego m.in. w art. 6 ust. 1 traktującym o prawie do rzetelnego procesu sądowego, w art. 8 ust. 2 omawiającym prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego czy w art. 9 ust. 2 i 10 ust. 2 dotyczącym wolności myśli, sumienia i wyznania, a także wolności wyrażania opinii. Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych pojęcia bezpieczeństwa i porządku publicznego, podobnie do EKPC, łączy z określonymi wolnościami – m. in. swobodę myśli sumienia i wyznania z art. 18 ust. 3, posiadanie oraz wyrażanie poglądów z art. 19 ust. 3 czy wolność zgromadzeń z art. 21.

prawa jednostki zawarte w MPPOiP, Rada Ekonomiczna i Społeczna Organizacji Narodów Zjednoczonych 28 września 1984 r. przyjęła tzw. Zasady z Syrakuz¹¹⁸. Zasady nr 22, 23 i 24 określają kolejno, że pojęcie porządek publiczny (*ordre public*) należy definiować jako sumę zasad, które zapewniają prawidłowe funkcjonowanie społeczeństwa lub ogólny zbiór zasad, na których dane społeczeństwo bazuje. Respektowanie wolności i praw człowieka stanowi część porządku publicznego (*ordre public*)¹¹⁹. Porządek publiczny (*ordre public*) winien być interpretowany w zgodzie z celem określonego prawa człowieka czy wolności, które podlegają ograniczeniu w danej sprawie¹²⁰. Organy władzy publicznej odpowiedzialne za utrzymywanie porządku publicznego (*ordre public*), podlegają kontroli przez parlament, sądy lub inne organy niezależne w ramach ich działalności¹²¹. Natomiast przez pojęcie bezpieczeństwa, omówionego w zasadach nr 33 i 34, rozumie się ochronę przed zagrożeniami dla bezpieczeństwa osób, ich życia lub integralności cielesnej, a także poważnego uszkodzenia własności¹²². Ochrona bezpieczeństwa publicznego może stanowić uzasadnienie ograniczeń przewidzianych przez prawo. Te jednak nie mogą stanowić instrumentu służącego do nakładania ograniczeń o charakterze niejasnym lub arbitralnym i mogą być stosowane jedynie wtedy, gdy będą istniały właściwe zabezpieczenia oraz skuteczne środki chroniące przed nadużyciem¹²³.

Ład społeczny, określany także mianem porządku społecznego, w metodologicznym aspekcie opisowym jest sposobem zorganizowania społeczności przez uwzględnienie kulturowych celów, środków osiągnięcia, katalogu ról oraz instytucji społecznych, a także fakt niepodważalnego istnienia w społeczeństwie, chociażby zasady współżycia społecznego zostały naruszone. Natomiast ujęcie normatywne łączy społeczny ład z formą danego organizowania przestrzeni społecznej z uwzględnieniem obowiązujących norm¹²⁴.

Ochrona bezpieczeństwa oraz porządku publicznego należy do filarów funkcjonowania państwa oraz jego podstawowych zadań, których realizacja odbywa się we wszystkich segmentach

¹¹⁸ United Nations, Economic and Social Council, The Siracusa Principles on the Limitation and Derogation Provisions in the International Covenant on Civil and Political Rights, Doc E/CN.4/1985/4.

¹¹⁹ „22. The expression "public order (*ordre public*)" as used in the Covenant may be defined as the sum of rules which ensure the functioning of society or the set of fundamental principles on which society is founded. Respect for human rights is part of public order (*ordre public*)”.

¹²⁰ „23. Public order (*ordre public*) shall be interpreted in the context of the purpose of the particular human right which is limited on this ground”.

¹²¹ „24. State organs or agents responsible for the maintenance of public order (*ordre public*) shall be subject to controls in the exercise of their power through the parliament, courts, or other competent independent bodies”.

¹²² „33. Public safety means protection against danger to the safety of persons, to their life or physical integrity, or serious damage to their property”.

¹²³ „34. The need to protect public safety can justify limitations provided by law. It cannot be used for imposing vague or arbitrary limitations and may only be invoked when there exist adequate safeguards and effective remedies against abuse”.

¹²⁴ J. Guś, *Ład społeczny, poczucie bezpieczeństwa a prawo – kilka uwag z zakresu teorii prawa*, „Gdańskie studia Prawnicze” 2012, Tom IX, s. 11 i n.

władzy. Antyczni filozofowie wykazywali, że zapewnianie bezpieczeństwa ludzi jest bardzo istotnym celem państwa pojmowanego w ogólności oraz służy jego właściwemu funkcjonowaniu. Współcześnie ta funkcja jest spełniana przez ustanowienie norm prawnych o randze zarówno konstytucyjnej, jak i ustawowej oraz podstawowej, a także działalności władzy wykonawczej. Generalnie zadania te wykonuje policja administracyjna w szerokim ujęciu¹²⁵.

Ochrona bezpieczeństwa oraz porządku publicznego, oprócz ogólnie pojmowanego zapewniania i utrzymywania ładu społecznego, a także zapobiegania zakłóceniom w działaniach władz publicznych, dotyczy przeciwdziałania zagrożeniom o charakterze aktualnym i realnym, które nie mogą być jedynie hipotetycznymi. Zagrożenie bowiem powinien cechować charakter poważny, możliwe wystąpienie w przyszłości na szerszą skalę, co mogłoby doprowadzić do pojawienia się destrukcyjnego efektu¹²⁶.

Bezpieczeństwo etymologicznie pochodzi od łacińskiego słowa *securitas*, które stanowi połączenie słów *se* oznaczające „oddzielny”, „osobny” lub *sine* objaśniane jako przyimek „bez” oraz *cura* oznaczające z troskę, staranie, dbałość czy opiekę¹²⁷.

Tradycyjnie bezpieczeństwo stanowiło przedmiot zainteresowań nauk wojskowych, prawa międzynarodowego, a także stosunków międzynarodowych. Z rozwojem dziedziny bezpieczeństwa, które związane było z przenoszeniem aspektów tejże wartości na pozostałe obszary życia jednostki i społeczeństwa, dziedziny socjologii, ekonomii, nauki przyrodnicze, a także kulturoznawstwo zajęły się badaniami nad bezpieczeństwem w kontekście wielu innych sfer życia, których problematyka bezpieczeństwa dotyczy¹²⁸. Aktualnie nauki o bezpieczeństwie nie sprowadzają się jedynie do czerpania z polemologii, będącej nauką o wojnie czy z irenologii, której przedmiotem zainteresowań jest pokój¹²⁹. Rozumienie bezpieczeństwa przeniosło zarazem akcent z państwa na jednostkę w teorii *human security*, gdzie człowiek jest podstawowym podmiotem bezpieczeństwa. W zakresie omawianego pojęcia mieszczą się liczne rodzaje bezpieczeństwa m.in. bezpieczeństwo polityczne, oznaczające istnienie stabilnego ustroju z gwarantowaniem praw człowieka, bezpieczeństwo społeczne, które odwołuje się do systemu zabezpieczenia społecznego oraz bezpieczeństwo osobiste będące wolnością od przemocy, tortur oraz innego nieludzkiego traktowania lub karaniami i

¹²⁵ Ł. Kamiński, *Pojęcie bezpieczeństwa w prawie administracyjnym*, „Państwo i Prawo” 2013, z. 10, s. 49.

¹²⁶ W. Sokolewicz, *Wolność prasy i jej konstytucyjne ograniczenia*, „Państwo i Prawo”, 2008, z. 6., s. 33.

¹²⁷ L. F. Korzeniowski, *Podstawy nauk o bezpieczeństwie, zarządzanie bezpieczeństwem*, Warszawa 2012, s. 75,

J. Potrzeńcz, *Naturalne prawo człowieka do bezpieczeństwa* [w:] J. Potrzeńcz (red.), *Bezpieczeństwo prawne z perspektywy filozofii prawa*, Lublin 2013, s. 26.

¹²⁸ J. Czaja, *Kulturowy wymiar bezpieczeństwa, aspekty teoretyczne i praktyczne*, Karków 2013, s. 34.

¹²⁹ K. Drabik, *Bezpieczeństwo personalne i strukturalne*, Warszawa 2013, s. 22-23.

nieuzasadnionego zatrzymania¹³⁰. *Human security* jako najważniejszą podstawę, a także swoisty rdzeń bezpieczeństwa uważa godność człowieka¹³¹.

Pojęcie bezpieczeństwa nie określając jego rodzaju czy kategorii, jest zespołem cech oraz wartości o przestrzennym mianowniku abstrakcyjnym i bliżej nieokreślonym. Sprecyzowanie podmiotu i przedmiotu bezpieczeństwa wyjaśnia rodzaj bezpieczeństwa. W innym wypadku będzie to brak istotnych gwarancji dla ograniczenia wolności oraz praw¹³². Dla skonkretyzowania pojęcia bezpieczeństwa, a także badania i zainteresowania zjawiskiem, procesami zachodzącymi w jego sferze, wymagane jest określenie podmiotów, środowisk, otoczeń, relacji oraz ryzyka, które towarzyszy bezpieczeństwu¹³³. Zakres dóbr chronionych może dotyczyć licznych sfer, a zatem funkcjonować jako bezpieczeństwo zdrowotne, bezpieczeństwo ekologiczne, bezpieczeństwo energetyczne, bezpieczeństwo żywnościowe, bezpieczeństwo ekonomiczne, bezpieczeństwo danych osobowych, bezpieczeństwo obywateli, bezpieczeństwo państwa, bezpieczeństwo ustrojowe, bezpieczeństwo powszechne, itp.¹³⁴. Konstytucja w sposób szeroki traktuje o bezpieczeństwie, bowiem ustrojodawca posłużył się terminami bezpieczeństwa obywateli, bezpieczeństwa i nienaruszalności granic, bezpieczeństwa państwa, bezpieczeństwa zewnętrznego i wewnętrznego¹³⁵. W art. 31 ust. 3 zawarto jednak najogólniejszą przesłankę bezpieczeństwa¹³⁶. Ogólny charakter wskazuje na ważną, chronioną wartość, jaką jest właśnie bezpieczeństwo. Wiąże się to z przetrwaniem danego narodu – *survival*, a także samozachowaniem oraz urzeczywistnianiem – *self-preservation*¹³⁷. W konsekwencji ogólnie bezpieczeństwo, przede wszystkim bezpieczeństwo obywateli, stanowi kategorię konstytucyjną i gwarancję funkcji służebnej państwa¹³⁸.

Bezpieczeństwo posiada wieloaspektowy i wielopoziomowy charakter, co nie sprzyja zdefiniowaniu w sposób jednoznaczny pojęcia. Chociaż funkcjonują liczne definicje bezpieczeństwa,

¹³⁰ D. Kaźmierczak-Pec, *Od bezpieczeństwa państwa do bezpieczeństwa ludzkiego. Ewolucja pojęcia bezpieczeństwa w rzeczywistości ponowoczesnej* [w:] M. Kubiak, P. Żarkowski (red.), *Współczesne bezpieczeństwo jednostkowe*, Warszawa-Siedlce 2013, s. 54-59.

¹³¹ *Studia bezpieczeństwa*, P. D. Williams (red.), Kraków 2012, s. 7.

¹³² W. J. Wołpiuk, *Bezpieczeństwo państwa a prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego* [w:] J. Jaskiernia (red.), *Bezpieczeństwo państwa a ochrona praw i wolności jednostki we współczesnym świecie*, Katowice 2012, s. 87.

¹³³ *Bezpieczeństwo w teorii i badaniach naukowych*, B. Wiśniewski (red.), Szczytno 2011, s. 15 i n.

¹³⁴ W. J. Wołpiuk, *Bezpieczeństwo państwa i pojęcia pokrewne. Aspekty konstytucyjnoprawne*, „Krytyka Prawa, Niezależne studia nad prawem” 2010, Tom II Bezpieczeństwo, s. 182 i n.,

B. R. Kuć, Z. Ścibiorek, *Podstawy metodologiczne nauk o bezpieczeństwie*, Warszawa 2013, s. 12-13,

M. Brzeziński, *Rodzaje bezpieczeństwa państwa* [w:] S. Sulowski, M. Brzeziński (red.), *Bezpieczeństwo wewnętrzne państwa, wybrane zagadnienia*, Warszawa 2009, s. 34 i n.,

R. Wajszczak, *Bezpieczeństwo państwa a ochrona praw i wolności jednostki w Polsce* [w:] J. Jaskiernia (red.), *Uniwersalny i regionalny wymiar ochrony praw człowieka. Nowe wyzwania – nowe rozwiązania*, Warszawa 2014, s. 384.

¹³⁵ Art. 5, art. 26 ust. 1, art. 45 ust. 2, art. 53 ust. 5, art. 61 ust. 3, art. 126 ust. 2, art. 130, art. 146 ust. 4 pkt 7 i 8, art. 230 Konstytucji RP.

¹³⁶ Art. 31 ust. 3 Konstytucji RP.

¹³⁷ J. Czaja, *Kulturowy wymiar bezpieczeństwa... op. cit.*, s. 44.

¹³⁸ S. Kwiatkowski, *Między bezpieczeństwem obywateli a wolnością – społeczne reperkusje „polityki bezpieczeństwa”* [w:] M. Kubiak, P. Żarkowski (red.), *Współczesne bezpieczeństwo jednostkowe*, Warszawa-Siedlce 2013, s. 37.

to pozostają one zbieżne. Najwcześniej, w okresie międzywojennym, problematyka bezpieczeństwa interesowała m.in. W. Czapińskiego i W. Kawkę¹³⁹. W. Czapiński bezpieczeństwo określał jako „oznaczenie środków, narzędzi oraz technik działania zapewniających przeciwdziałanie występowaniu czynów złej woli człowieka (ludzi), zagrażających poczuciu bezpieczeństwa innej jednostki. Zatem do ochrony bezpieczeństwa należałoby odnieść prewencję zbrodni i występków skierowanych przeciwko życiu, mieniu, wolności osób, bądź stanowiących zamach na organizację społeczną lub państwową. Natomiast nie można byłoby brać pod uwagę zapobiegania wykroczeniom przeciwko licznym przepisom administracyjnym mającym na celu uniknięcie różnorodnych niebezpieczeństw”¹⁴⁰. W. Kawka definiował bezpieczeństwo publiczne jako „stan, w którym ogół społeczeństwa i jego interesy, jako też państwo wraz ze swymi celami, mają zapewnioną ochronę od szkód zagrażających im z jakiegokolwiek źródła”¹⁴¹. J. Zborowski objaśnia, że to „stan faktyczny wewnątrz państwa, który umożliwia, bez narażania na szkody jakiegokolwiek źródła, normalne funkcjonowanie organizacji państwowej i realizację jej interesów, zachowanie życia, zdrowia, mienia jednostek (...) oraz korzystanie przez te jednostki w praw i swobód”¹⁴². E. Ura uważa, iż to „taki stan, w którym ogółowi obywateli indywidualnie nieoznaczonych, żyjących w państwie i społeczeństwie, nie grozi żadne niebezpieczeństwo, i to niezależnie od tego, jakie byłoby jego źródło”¹⁴³. S. Pikulski wyjaśnia, że bezpieczeństwem jest „pewien pożądany stan rzeczy, gwarantujący niezakłócone funkcjonowanie urzędów publicznych w państwie oraz bezpieczeństwo życia obywateli obejmujące ochronę ich życia i zdrowia oraz mienia”¹⁴⁴.

Natomiast niebezpieczeństwo może być potencjalnym zagrożeniem lub faktycznym stanem odejścia od danych standardów i pojawianiem się strat materialnych oraz niematerialnych. Niebezpieczeństwo utożsamiane jest z położeniem, które zagraża jednostce, destrukcyjnie oddziałuje na nią i grozi prawdopodobnym powiększaniem szkód. Podlega stopniowaniu przez wskazanie określeń np. minimalne, maksymalne. Stan zagrożenia czy niebezpieczeństwa może być jedynie prawdopodobny. Jest to więc możliwość wystąpienia negatywnej sytuacji, jednakże poza szczegółowo

¹³⁹ K. Sienkiewicz-Małyjurek, Z. T. Niczyporuk, *Bezpieczeństwo publiczne, zarys problematyki*, Gliwice 2011, s. 115, S. Sulowski, *O nowym paradygmacie bezpieczeństwa w erze globalizacji* [w:] S. Sulowski, M. Brzeziński (red.), *Bezpieczeństwo wewnętrzne państwa, wybrane zagadnienia*, Warszawa 2009, s. 12.

¹⁴⁰ W. Czapiński, *Bezpieczeństwo, spokój i porządek publiczny w naszym prawie administracyjnym*, „Gazeta Administracji i Policji Państwowej” 1929, nr 9, s. 317 i n.

¹⁴¹ W. Kawka, *Policja w ujęciu historycznym i współczesnym*, Wilno 1939, s. 46.

¹⁴² J. Zaborowski, *Administracyjnoprawne ujęcie pojęć „bezpieczeństwo publiczne, porządek publiczny”*, „Zeszyty Naukowe ASW” 1985, nr 41, s. 128 i n.

¹⁴³ E. Ura, *Pojęcie ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego*, „Państwo i Prawo” 1974, z. 2, s. 76.

¹⁴⁴ S. Pikulski, *Podstawowe zagadnienia bezpieczeństwa publicznego* [w:] W. Bednarek, S. Pikulski (red.), *Prawne i administracyjne aspekty bezpieczeństwa osób i porządku publicznego w okresie transformacji ustrojowo-gospodarczej*, Olsztyn 2000, s. 101.

określoną skalą czy mechanizmem powstawania. Jeżeli niebezpieczeństwo zasięgiem obejmie ludzi, środowisko czy obiekty, to przyjmuje się, że istnieje realne zagrożenie¹⁴⁵.

Bezpieczeństwo jest stanem braku zagrożeń, obiektywnym i subiektywnym, a także procesem, w którym tenże stan ogólnego bezpieczeństwa może podlegać zmianom w wyniku nieustającej działalności człowieka. Dynamiczne zmiany zmierzać powinny do osiągnięcia pożądanego stanu w danym czasie. Bezpieczeństwo jest zatem wartością o charakterze względnym, zmiennym, zależnym od różnych okoliczności. Statyczne ujęcie problematyki bezpieczeństwa prowadziłyby do faktycznego powstania zagrożenia dla wielu dóbr¹⁴⁶. Bezpieczeństwa nie należy traktować jako stałego zjawiska nierozdzielnie związanego z wieloma procesami mającymi miejsce w przestrzeni, która otacza ludzi. Stan bezpieczeństwa może dynamicznie ulec zmianie. Dynamika oraz mnogość czynników wpływających na bezpieczeństwo prowadzi do potrzeby obserwacji i powstawania nowych zadań dla państwa¹⁴⁷.

„Bezpieczeństwo publiczne obejmuje sferę prawn-administracyjną, dotyczy klasycznych zadań organów administracji publicznej. Stanowi główne zadanie resortu spraw wewnętrznych (policji, służb, straży, inspekcji), ma na celu ochronę lub przywrócenie naruszonego porządku, ładu i spokoju społecznego, a w szczególności życia, zdrowia i mienia obywateli. Jest zatem domeną prawa administracyjnego. Natomiast bezpieczeństwo obywateli, tak jak bezpieczeństwo państwa, jest domeną prawa konstytucyjnego”¹⁴⁸. W ramach bezpieczeństwa publicznego funkcjonuje bezpieczeństwo państwowe posiadające węższy zakres, gdyż dotyczy funkcjonowania instytucji, a także państwowych urzędów oraz porządku konstytucyjnego¹⁴⁹. Przesłanka bezpieczeństwa państwowego nie zawiera prywatnego aspektu, a zatem odwołuje się do ogólnopaństwowych zagrożeń. Bezpieczeństwo w prywatnej sferze obejmuje przesłankę ochrony wolności oraz praw innych¹⁵⁰.

Wolność i nietykalność osobista pojmowane są często jako prawo do wolności oraz bezpieczeństwa osobistego¹⁵¹. Wolność osobista jest antytezą pozbawiania wolności na mocy wyroku

¹⁴⁵ M. Liwo, *Status służb mundurowych i funkcjonariuszy w nich zatrudnionych*, Warszawa 2013, s. 63-64.

¹⁴⁶ E. Nowak, M. Nowak, *Zarys teorii bezpieczeństwa narodowego, zarządzanie bezpieczeństwem*, Warszawa 2011, s. 14, L. Hofreiter, *Wstęp do studiów bezpieczeństwa*, Kraków 2012, s. 52-53,

A. Szymonik, *Organizacja i funkcjonowanie systemów bezpieczeństwa, zarządzanie bezpieczeństwem*, Warszawa 2011, s. 15.

¹⁴⁷ J. Jedynek, *Bezpieczeństwo jako zjawisko socjologiczne i kryminologiczne* [w:] E. Ura, S. Pieprzny, (red.), *Służby i formacje mundurowe w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego Rzeczypospolitej Polskiej*, Rzeszów 2010, s. 61.

¹⁴⁸ J. Gierszewski, *Bezpieczeństwo społeczne. Studium i zakres teorii bezpieczeństwa narodowego*, Warszawa 2013, s. 55.

¹⁴⁹ A. Misiuk, *Rozważania o bezpieczeństwie* [w:] L. Grochowski, A. Letkiewicz (red.), *Nauka o bezpieczeństwie. Istota, przedmiot badań i kierunki rozwoju, studia i materiały, Tom I*, Szczytno 2011. S. 18.

¹⁵⁰ B. Rakoczy, *Ograniczenia praw i wolności jednostki ze względu na ochronę środowiska w Konstytucji RP*, Toruń 2006, s. 112.

¹⁵¹ W. Studziński, *Prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego* [w:] A. Florczak, B. Bolechow (red.), *Prawa i wolności I i II generacji*, Toruń 2006, s. 108-109.

sądowego, tymczasowego aresztowania czy zatrzymania¹⁵². Sąd Najwyższy wyraził, że „wolność tę można określić jako możliwość (niezależność, swobodę) podejmowania przez człowieka decyzji zgodnie z własną wolą (...) Ze względów oczywistych pojęcie wolności osobistej łączy się tylko z człowiekiem, ale osoba taka (prawna) może wyrażać swoją wolę we własnym imieniu lub jako organ uprawniony do działania w imieniu podmiotów nie będących osobami fizycznymi”¹⁵³. Nie jest to jednak bezwzględny zakaz. Władze publiczne dbają o bezpieczeństwo oraz porządek publiczny, o wolności i prawa innych dysponując określonymi środkami zapewniającymi szeroko pojęte poczucie ładu oraz sprawiedliwości¹⁵⁴.

Nietykalność osobista objęta jest zakazem ingerowania w fizyczną, a także psychiczną integralność człowieka. Arbitralna ingerencja organu lub instytucji nie powinna mieć miejsca w demokratycznym państwie prawnym. Regulacje pozbawiają funkcjonariusza możliwości podejmowanie decyzji sprzecznych z prawem¹⁵⁵. Wielość podmiotów uprawnionych do posługiwania się środkami ingerującymi w wolność oraz bezpieczeństwo osobiste, jest związana z potrzebą ustanowienia regulacji określających zasady i sposób postępowania w sposób precyzyjny¹⁵⁶. Narażanie nietykalności osobistej na naruszenia dotyczy przede wszystkim sytuacji zastosowania procesowych środków przymusu, a także działania podmiotów uprawnionych do używania lub wykorzystywania środków przymusu bezpośredniego i broni palnej¹⁵⁷.

Nietykalność osobista jest utożsamiana z bezpieczeństwem osobistym, wolnością od przymusu bezpośredniego, zakazem naruszania integralności cielesnej i duchowej. Jest związana z wolnością osobistą oraz z godnością jednostki¹⁵⁸. Nietykalność osobistą należy pojmować w kontekście poprzedzających w ustawie zasadniczej przepisów, które gwarantują prawną ochronę integralności każdej jednostki pod względem zarówno fizycznym, jak i psychicznym¹⁵⁹. Konstytucyjny zakaz poddawania naukowemu eksperymentom¹⁶⁰, torturom czy nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu, zakazy stosowania kar cielesnych¹⁶¹, pozbawiania lub ograniczania wolności z wyjątkiem zasad i trybu określonego w ustawie¹⁶², nienaruszalność mieszkania, pomieszczenia lub pojazdu poza

¹⁵² D. Dudek, *Konstytucyjna wolność człowieka a tymczasowe aresztowanie*, Lublin 1999, s. 143.

¹⁵³ Uchwała Sądu Najwyższego Izba Karna z dnia 13 marca 1990 r., sygn. V KZP 33/89, (OSNKW 1990 nr 7, poz. 23).

¹⁵⁴ G. Michałowska, *Prawa człowieka i ich ochrona*, Warszawa 2010, s. 49-50.

¹⁵⁵ B. Banaszak, *Konstytucja RP Komentarz*, Warszawa 2012, s. 266-267.

¹⁵⁶ Z. Kwiasowski, *Prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego* [w:] L. Koba, W. Waclawczyk (red.), *Prawa człowieka – wybrane zagadnienia i problemy*, Warszawa 2009, s. 183.

¹⁵⁷ Ustawa z dnia z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks Karny, (Dz. U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.) i ustawa z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej, (Dz. U. z 2013 r. poz. 628 z późn. zm.).

¹⁵⁸ *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, Komentarz encyklopedyczny*, W. Skrzydło, S. Grabowska, R. Grabowski (red.), s. 263-264.

¹⁵⁹ D. Dudek, *Konstytucyjna... op. cit.*, s. 141-143.

¹⁶⁰ Art. 39 Konstytucji RP.

¹⁶¹ Art. 40 Konstytucji RP.

¹⁶² Art. 41 Konstytucji RP.

przypadkami określonymi w ustawie¹⁶³, wolność poruszania się¹⁶⁴, a także prawo do prywatności w tym do ochrony prawnej czci i dobrego imienia¹⁶⁵ bezpośrednio związane są z pojęciem wolności i nietykalności osobistej oraz bezpieczeństwa osobistego jednostki.

Mieszczące się w pojęciu bezpieczeństwa osobistego wolność i nietykalność osobista nie zostały zdefiniowane przez ustrojodawcę. Liczne zakazy odnoszące się do nietykalności osobistej przybliżają negatywny katalog zachowań godzących w tę sferę. Jednakże wolności osobistej konkretnie, w liczbie pojedynczej nie nadano wyróżniających cech spośród konstytucyjnego katalogu wolności osobistych¹⁶⁶. Trybunał Konstytucyjny ocenia wolność osobistą jako jedno z najważniejszych praw jednostki. Przyznaje zatem tej elementarnej wolności szczególne znaczenie¹⁶⁷.

Nietykalność osobista jest w nieodłączny sposób związana z osobistą wolnością każdego człowieka¹⁶⁸. Dopuszczalne pozbawienia czy ograniczenia wolności osobistej nie może oznaczać możliwości zaniechania i pogwałcenia gwarancji dla nietykalności osobistej. W przypadku pozbawienia wolności, chociażby krótkotrwałej, nietykalność osobista winna być poszanowana jako immanentna cecha wolności i bezpieczeństwa osobistego¹⁶⁹.

Doniosłe gwarancje przestrzegania przez organy władzy publicznej postanowień odnoszących się do wolności, są zależne od określonych w ustawie dopuszczalnych przez prawo, a zatem legalnych naruszeń. Ważne dopełnienie stanowią precyzyjnie sformułowane obowiązki oraz sposób postępowania organów, co przeciwdziała dowolności podejmowanych przez uprawnione podmioty działań¹⁷⁰. Ograniczanie wolności człowieka może nastąpić jedynie w ustawowo określonych przypadkach, a także w granicach i w niezbędnym stopniu. Konieczne jest również badanie, czy istnieją podstawy prawne dla dalszego stosowania ograniczeń¹⁷¹.

Bezpieczeństwo jest istotną potrzebą każdego człowieka. Według A. H. Masłowa hierarchia potrzeb ludzkich traktuje bezpieczeństwo wysoko, na drugim miejscu, co stanowi pogranicze potrzeb psychicznych, a także biologicznych¹⁷². Potrzeba bezpieczeństwa jest jednak zależna od

¹⁶³ Art. 50 Konstytucji RP.

¹⁶⁴ Art. 52 ust. 1 Konstytucji RP.

¹⁶⁵ Art. 47 Konstytucji RP.

¹⁶⁶ D. Dudek, *Konstytucyjna... op. cit.*, s. 141-143.

¹⁶⁷ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 czerwca 2002 r., sygn. SK 5/02, (OTK Seria A 2002 nr 4, poz. 41).

¹⁶⁸ D. Dudek, *Konstytucyjna... op. cit.*, s. 141-143.

¹⁶⁹ P. Winczorek, *Komentarz do Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2000, s. 60.

¹⁷⁰ Z. Świda, *Prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego a stosowanie zatrzymania i tymczasowego aresztowania w procesie karnym* [w:] B. Banaszak, A. Preisner (red.), *Prawa i wolności obywatelskie w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2002, s. 748-749.

¹⁷¹ W. Daszkiewicz, *Konstytucyjne gwarancje wolności osobistej. Rozważania de lege ferenda*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 1989, nr 2, s. 10.

¹⁷² E. Żywucka-Kozłowska, M. Kowalczyk-Ludzia, *Uniwersalizm bezpieczeństwa* [w:] L. Grochowski, A. Letkiewicz, A. Misiuk (red.), *Nauka o bezpieczeństwie. Istota, przedmiot badań i kierunki rozwoju, studia i materiały, Tom I*, Szczytno 2011, s. 227.

indywidualnie wykształconych właściwości. Poczucie to posiada wybitnie subiektywny charakter i związane jest z tak fundamentalnymi potrzebami, jak samoistnienie czy przetrwanie oraz pewność, stabilizacja, własna tożsamość, niezależność, osiągnięcie pewnego poziomu i jakości życia¹⁷³. Zagrożenia oraz ich percepcja przez jednostkę może odzwierciedlić realny czy też zafałszowany stan. Odczucia mogą bowiem przybierać formę stanu kompletnego braku bezpieczeństwa, obsesji, stanu bezpieczeństwa zafałszowanego lub właściwego¹⁷⁴. Bezpieczeństwo to pozytywny stan utożsamiany z poczuciem pewności oraz jednoczesnym brakiem potencjalnych zagrożeń. Jako zjawisko o cechach obiektywnych, możliwe do diagnozowania przy pomocy odpowiednich narzędzi, a także wiedzy, wymaga nieustającej oceny czynników, które mogłyby zagrażać dobrom. Poczucie pewności jest natomiast subiektywne oraz związane z właściwościami jednostki¹⁷⁵.

Porządek publiczny pozostaje w ścisłym związku z bezpieczeństwem. Bez osiągnięcia odpowiedniego poziomu porządku oraz utrzymywania tego stanu, potrzeba bezpieczeństwa nie może być w pełni realizowana. Porządek publiczny jest więc ściśle związany z generalnym pojęciem bezpieczeństwa. W ogólnym ujęciu, jak twierdził W. Kawka, stanowi „zespół norm (nie tylko prawnych), których przestrzeganie warunkuje normalne współżycie jednostek ludzkich w organizacji państwowej”¹⁷⁶. Inną definicję, w szerszym ujęciu, zaproponował S. Bolesta uznając, że to „system urządzeń prawno-publicznych i stosunków społecznych powstających i kształtujących się w miejscach publicznych, niepublicznych, którego celem i zadaniem jest zwłaszcza ochrona życia, zdrowia, mienia obywateli i mienia społecznego i zapewnienia normalnej działalności instytucji, zakładów, przedsiębiorstw państwowych, społecznych i prywatnych oraz eliminowania (usuwania) różnego rodzaju uciążliwości niebezpiecznych lub niedogodnych dla społeczeństwa i jednostek”¹⁷⁷. Porządek publiczny, jak uważa A. Misiuk, jest „faktycznie istniejącym układem stosunków społecznych, uregulowanych przez zespół norm prawnych i innych norm społecznie akceptowanych, gwarantujący, niezakłócone i niekonfliktowe funkcjonowanie jednostek w społeczeństwie”¹⁷⁸.

Trybunał Konstytucyjny zwrócił uwagę, że „przesłanka ochrony porządku publicznego, mimo jej dalece niedookreślonego treściowo charakteru, mieści w sobie niewątpliwie postulat takiego ukształtowania stanu faktycznego wewnątrz państwa, który umożliwi normalne współżycie jednostek

¹⁷³ E. M. Marciniak, *Psychologiczne aspekty poczucia bezpieczeństwa* [w:] S. Sulowski, M. Brzeziński (red.), *Bezpieczeństwo wewnętrzne państwa, wybrane zagadnienia*, Warszawa 2009, s. 56 i n.,

B. Czarniecki, W. Siemiński, *Kształtowanie bezpiecznej przestrzeni publicznej*, Warszawa 2004, s. 11 i n.

¹⁷⁴ Rozróżnienie ocen stanu bezpieczeństwa proponował Daniel Frei, *Instytucje bezpieczeństwa narodowego*, M. Paździor, B. Szmulik (red.), Warszawa 2012, s. 3 i n.

¹⁷⁵ S. Pieprzny, *Administracja bezpieczeństwa i porządku publicznego*, Rzeszów 2008, s. 11 i n.

¹⁷⁶ W. Kawka, *Policja w ujęciu... op. cit.*, s. 46.

¹⁷⁷ S. Bolesta, *Pojęcie porządku publicznego w prawie administracyjnym*, „Studia Prawnicze” 1983, z. 1, s. 236.

¹⁷⁸ A. Misiuk, *Administracja porządku i bezpieczeństwa wewnętrznego – zagadnienia prawnoustrojowe*, Warszawa 2008, s. 18.

w organizacji państwowej. Dokonując ograniczenia konkretnego prawa lub wolności, ustawodawca kieruje się w tym przypadku troską o należyte, harmonijne współzycie członków społeczeństwa, co obejmuje zarówno ochronę interesów poszczególnych osób, jak i określonych dóbr społecznych, w tym i mienia publicznego¹⁷⁹. Za pewne standardy pojęcia porządku publicznego uważa się zapewnianie harmonijnego stanu współzycia społecznego, zdrowia oraz integralności fizycznej ludzi, a także poszanowanie mienia¹⁸⁰.

Uogólniając, porządek publiczny jest ukierunkowany na zapewnianie odpowiedniego funkcjonowania życia społecznego, co oznacza, że nie stanowi jedynie wartości wyłącznie skorelowanej z państwem. Ogólny charakter przesłanki powoduje, że znajduje się w niej szeroki katalog działań związanych z pozostałymi, istotnymi dobrami. Nawet pozostałe wartości z art. 31 ust. 3 mogłyby zostać objęte zakresem generalnego pojęcia porządku publicznego. Przesłanki te krzyżują się więc ze sobą, łączą w swoich zakresach, dlatego też wystarcza wykazanie jednej z nich, by uzasadnić ograniczenia¹⁸¹. Brak legalnej definicji oraz wieloaspektowość pojęcia porządku publicznego w konsekwencji pozwala na wyinterpretowanie licznych materialnych przesłanek, zbieżnych, podobnych w swym zakresie do wymienionych w art. 31 ust. 3¹⁸².

Rozwój generalnej koncepcji *democratic security*, inaczej „bezpieczeństwa demokratycznego”, przez międzynarodowe organizacje, a głównie przez Radę Europy, ma za zadanie wymianę doświadczeń oraz ekspertyz, by dążyć do ochrony i szanowania praw oraz wolności człowieka, a także rządów prawa¹⁸³. W dokumentach międzynarodowych termin *public order* posiada znaczenie dotyczące zapewniania szeroko pojętego bezpieczeństwa, porządku oraz spokoju ludzi oraz jest wyrazem ogólnej zasady funkcjonowania społeczeństwa w państwie, a także relacji, które w danej zbiorowości występują¹⁸⁴. Dynamiczny rozwój dziedziny bezpieczeństwa jest konsekwencją ciągłych zmian zachodzących w katalogu wartości, które podlegają realizacji w społeczeństwie oraz wyzwaniach stawianych przed państwem w tejże dziedzinie oraz funkcji służebnej wobec ludzi¹⁸⁵.

W demokratycznym państwie prawnym wolności osobistej jednostki nie cechuje wymiar absolutny, a pewne sytuacje, przede wszystkim związane z ochroną porządku i bezpieczeństwa publicznego spowodują, że swobodna sfera człowieka podlegać będzie ograniczeniom, przez co

¹⁷⁹ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 12 stycznia 1999 r., sygn. P 2/98, (OTK 1999 nr 1, poz. 2).

¹⁸⁰ *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, Komentarz encyklopedyczny... op. cit.*, s. 352.

¹⁸¹ L. Garlicki, *Omówienie art. 31... op. cit.*, s. 25.

¹⁸² B. Rakoczy, *Ograniczenie praw i wolności... op. cit.*, s. 114.

¹⁸³ J. Jaskiernia, *Bezpieczeństwo państwa a ochrona praw i wolności jednostki w Polsce – obszary koegzystencji i konfliktu tych wartości w kontekście realizacji standardów międzynarodowych i wewnętrznych* [w:] J. Jaskiernia (red.), *Bezpieczeństwo państwa a ochrona praw i wolności jednostki we współczesnym świecie*, Katowice 2012, s. 59.

¹⁸⁴ K. Wojtyczek, *Granice... op. cit.*, s. 184-186.

¹⁸⁵ M. Brzeziński, *Kategorie bezpieczeństwa* [w:] S. Sulowski, M. Brzeziński (red.), *Bezpieczeństwo wewnętrzne państwa, wybrane zagadnienia*, Warszawa 2009, s. 30.

niekiedy pełne korzystanie z niej może okazać się niemożliwe. Konflikt dóbr, indywidualnego i publicznego, może mieć miejsce, gdy te wartości w opozycji zetkną się ze sobą. Konieczne będzie podjęcie odpowiednich kroków przez władze publiczne. Jednakże postępowanie podmiotów w tej materii nie może być arbitralne, ani pozbawione podstaw prawnych, jak również wykroczać poza granice obowiązującego prawa. Wobec tego istotne jest, by ustalić przejrzyste, zrozumiałe przepisy prawa dla tych, którzy będą je stosowali, a także dla odbiorców tych działań. Przymus państwowy jest generalnym środkiem zapewniającym przestrzeganie prawa oraz poczucie bezpieczeństwa. Środki przymusu bezpośredniego oraz broń palna, będąc sposobem oddziaływania władz publicznych na zachowania jednostek, w istocie są wyjątkowo intensywną interwencją w wolnościowy status jednostki. Często stanowią poważne naruszenie praw osobistych jednostki oraz jej poczucia bezpieczeństwa w wymiarze prywatnym. Broń palna jest środkiem szczególnym i ostatecznym, który stosowany jest w wyjątkowych przypadkach oraz w ściśle określonej procedurze. Ubiegłoroczna, istotna zmiana w materii stosowania środków przymusu bezpośredniego i broni palnej, czyli czynników drastycznie ingerujących w wolności oraz prawa jednostki, stanowi kompleksowe ujęcie problematyki w jednym akcie prawnym właściwej rangi, jakim dla sfery wolności oraz praw jednostki jest ustawa.

Streszczenie

Bezpieczeństwo jest niewątpliwie istotną potrzebą człowieka i choć nie jest prawem bezpośrednio wyrażonym przez ustrojodawcę w Konstytucji, to ustawa zasadnicza traktuje o bezpieczeństwie parokrotnie w różnych kontekstach i znaczeniach. Przez pryzmat stosowania środków przymusu bezpośredniego i broni palnej, bezpieczeństwo jest postrzegane na dwa sposoby. Z jednej strony są to środki, czynniki służące zapewnianiu bezpieczeństwa i porządku publicznego, z drugiej natomiast ich zastosowanie w istotny sposób narusza bezpieczeństwo osobiste jednostki. Dobrze te, wspólne oraz indywidualne, winny być w taki sposób wyważone, aby bezpieczeństwo jako prawo każdego człowieka było chronione i respektowane w demokratycznym państwie prawnym.

Summary

Safety is of course a vital human need and although it is not a right expressed by the legislator directly in the Constitution, the Basic Law treats about safety several times in different contexts and meanings. Through the prism of the use of direct coercive measures and firearms, safety is seen in two ways. On the one hand there are measures factors for ensuring public safety and order, on the other hand their use in fundamental breach of personal security of individuals. These goods, collective and individual, should be balanced in such way that security as a human right is protected and respected in a democratic state ruled by law.